

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

1899

Ny följd * II årg.

Häft. 16

DAGNY

TIDSKRIFT FÖR

SOCIALA OCH LITTERÄRA INTRESSEN

UTGIFVEN AF

FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET

ORGAN FÖR

FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET,
FÖRENINGEN FÖR VÄLGÖRENHETENS ORDNANDE
OCH FÖRENINGEN HANDARBETETS VÄNNER

REDAKTÖR: *LOTTEN DAHLGREN*

INNEHÅLL:

Den svenska kvinnan och den politiska rösträtten.

MARK STERN: Fruntimmer,

L. D—N: »Konsten i hemmet.»

ANITA: Solvärme. Poem.

Litteratur: K. J.: I dödvattnet af Rafael. — L. D.: Två hustrur af Anna Wahlenberg. — K. J.: I den gamla goda tiden af Ian Maclaren.

E—LF: Gröna möbler.

Föreningsmeddelanden.

SVECIA

Solidt, tidsenligt Lifförsäkringsbolag.
Ömsesidighetsprincip. — Svensk dödlighet.
Kvinnliga agenter och inspektörer antagas.
Kontor: Regeringsgatan 3.

SVECIA

Textilvärlden, nya strömmen.
Färdiga och påbörjade Broderier på silken. Kläder, hårter och vlystrammor.
Pussande för Duktat, Fördäret, Mattor Kudde, Serveringsdukar m. m. Mönstret
uthyras. Begystrationer från handsorten ombesörjas pr omstående.

nen, språk, stenografi och musikskriftning. Arskurser Termins-
kurser 3 mån. kurser samt kurser i särskilda ämnen.
Anmälningar och upplysningar hvarje dag. Nyx elever mottagas.
Prospekt gratis på begäran. Skriftstiftet förfigar oförändradt. Söndagsstekt. 9-II f. m.

Största lager af

Duktyger,

Lakans- och Örngåttslärfter,
Handdukar, Hollands, Madapolam,
Piqué, Broderier & Spetsar.

Specialité: **Damutstyrslar,**
hvilka förfärdigas å egen Syateljier och levereras fullt färdiga, märkta
och tvättade.

Egen Tvätt- och Strykinrättning jemte Ångmangel.

K. M. LUNDBERG,

Stureplan.

Smedman den äldres HANDELS-SKOLA

Stockholm, **Stortorget 16.** Allm. tel. 2177.

Nya elever mottagas alla tider på året.

Anmälningstid 10—2.

Undervisning i alla å kontor förekommande ämnen och språk.

Dugliga biträden erhållas från skolan.

Revisioner och bokföringar utföras.

OBS.! Å bref anhålles om fullständig adress.

Froms Velocipeder

äro af alla, som begagna dem, erkända för sin stora hållbarhet och sin lätta gång.

Den enda Guldmedalj, som vid Stockholms-utställningen utdelades »för Utmärkta Velocipeder», tilldelades dessa maskiner.

OBS.! Rikt urval af tillbehör. Alla slags velocipeder repareras.

PER FROM, Stockholm, Mäster-Samuelsgatan 26.

Nya Hushållsskolan

(för bildade flickor). Grundad 1881.

Föreståndarinna: Fröken H. Cronius.

Nya Hushållsskolans Matsalar

Vestra Trädgårdsgatan 19.

OBS.! Särskild matsal för fruntimmer.

Fröken Anna Otterstedt

— Tapetserare —

Eriksbergsgatan 4, n. 6.

Utför hvad till tapetseraryrket hörer.

För kapitalister, särskildt fruntimmer, har det länge varit ett önskningsmål att kunna öfverlämna värden af sina värdepapper och skötseln af sina affärer åt någon person eller institution, som med absolut säkerhet förenade punktlighet och noggrannhet i utförandet af det anförtrodda uppdraget äfvensom prisbillighet. En sådan institution är

Stockholms Enskilda Banks Notariatafdelning (*Lilla Nygatan 27, expeditionstid 10—4*),

som under garanti af **Stockholms Enskilda Bank** åtager sig vård och förvaltning af enskilda personers och kassors värdepapper.

Exempel 1. Om en person hos Notariatafdelningen deponerar obligationer, inkasserar Notariatafdelningen vid förfallotiderna kuponger och tillhandahåller deponenten inflyttna medel. Vidare efterser Notariatafdelningen utlottningar af obligationer och underrättar deponenten i god tid, ifall en denne tillhörig obligation blifvit utlottad, samt lämnar förslag till ny **placering** af det ledigblifna kapitalet.

Exempel 2. Om inteckningar deponeras hos Notariatafdelningen, underrättar Notariatafdelningen gäldenären därom att räntorna å in-teckningarna skola till afdelningen inbetalas, hvarefter de medel, som inflyta, till deponenten redovisas. Vidare tillser Notariatafdelningen att in-teckningarna blifva i vederbörlig tid förnyade. Om en hos afdelningen deponerar in-teckning genom underlåten förnyelse skulle förfalla, ersätter **Stockholms Enskilda Bank** därigenom uppkommen skada.

Förvaringsavgift: 50 öre för år pr 1,000 kronor af depositionens värde, dock ej under två kronor.

Absolut billigast

erhållas **fotografier** hos mig.

8 st. vanliga visitkort *endast 2 kr.*, 6 st. kabinettskort
3 kr. 50 öre, 12 st. 5 kr. 25 öre. 8 st. »Alf» *endast 1 kr.*

Levereras efter *hvilket som helst* insändt porträtt.

Mina fotografier *blekna aldrig*.

Tillfredsställande likhet med det insända porträttet garanteras.

Fotografierna återtagas, om de icke äro till lags.

Fotograf P. SLEJ,
Hurup, Danmark.

Annonser för DAGNY

upptagas af

fröken Ingeborg Bergström, 31 Östermalmsgatan 31.

Aug. Magnusson

46 & 48 Vesterlånggatan 46 & 48

STOCKHOLM.

(Etablerad 1860.)

Största lager i Norden

af

Kulörta och Svarta Klädningstyger
i **Siden** och **Ylle**,
Bomullsvvaror, **Kapptyger** och **Schalar**.

Afdelningen

för å egen fabrik confectionerade artiklar, in-
rättad efter utländskt mönster, erbjuder ett
storartadt urval af **färdiggjorda**

Promenad- och Sällskapsklädningar,

Bluslif och Kjolar,

*Res-, Rid-, Velociped- o. Gymnastikdräk-
ter, Morgonrockar och Underkjolar m. m.*

Allt efter senaste modeller.

Riks-Telefon 6 26.
Allm. Telefon 28 67.

**Profver på begäran
kostnadsfritt.**

Riks-Telefon 6 26.
Allm. Telefon 28 67.

Den svenska kvinnan och den politiska rösträtten.

Vid Fredrika-Bremer-Förbundets styrelses sammankomst den 5 sistlidne juni föredrogs en af Förbundets komité för lagfrågor gjord framställning, att Förbundet måtte upptaga frågan om politisk rösträtt för kvinnorna och i sådant afseende verka för att äfven kvinna erhöles rösträtt vid val till riksdagens Andra kammare, därest hon i öfrigt uppfyller de för dylik rösträtt stadgade villkor. På grund af denna framställning beslöt styrelsen efter åtskillig diskussion, att Förbundet skulle upptaga frågan om kvinnans politiska rösträtt till behandling.

Den viktiga roll frågan om utvidgad politisk rösträtt spelat vid den sista riksdagen har också icke kunnat undgå att rikta den om sina medborgarplikter och sin medborgarrätt medvetna svenska kvinnans uppmärksamhet skarpare än någonsin på spörsmålet: hvilken plats intaga vi kvinnor till vårt lands politiska representation? Frågan synes lätt besvarad: den svenska kvinnan äger ej politisk rösträtt, är således utesluten från allt inflytande på den lagstiftande församlingens beslut.*) Därmed punkt.

I våra dagar, hvilka kunna betecknas, om icke som reformernas, åtminstone såsom reformförslagens dagar, får man emellertid ej slå sig till ro inför något oomkullrunkeligt status quo. Idéer, hvilkas genomförande man för 20 år sedan betraktade som en löjlighet, ja en galenskap, äro nu så långt ifrån att vara det, att man ser dem alltmer rycka sig in på lifvet som en ej alltför aflägsen möjlighet. Så tanken om den politiska rösträttens utsträckande äfven till landets kvinnor. Det gäller åtminstone — så långt kan man väl anse saken avancerad — att ställa sig på endera sidan, att öppet förklara sig för eller emot.

*) Förbises bör dock ej att kommunalt röstberättigad kvinna äger bl. a. deltaga i val till stadsfullmäktige och landstingsmän och således medelbart kan utöfva inflytande på valen till Första kammaren.

Det är från den synpunkten Fredrika-Bremer-Förbundets styrelse utgått, då den på lagkomiténs initiativ beslutit upptaga denna sak till behandling. Äfven om vid den diskussion, som föregick detta styrelsens beslut, olika åsikter i detaljerna gjorde sig gällande, i *ett* var man ense, att det af lagkomitén uppställda spörsmålet var af en alltför aktuell och genomgripande betydelse för att utan vidare kunna undanskjutas. Framför allt måste man ha klart för sig hvar landet ligger, det är också detta Förbundets styrelse vid fattandet af sitt viktiga beslut till fullo insett.

*   *   *

Det är naturligtvis öfverflödigt att här påminna om att tanken på en politisk rösträttsreform till förmån för kvinnorna äfven i vårt land icke är en helt och hållet ny företeelse. År 1884 väckte F. T. Borg i Andra kammaren motion om såväl valrätt som valbarhet till Andra kammaren för kvinnor, en motion, som afslogs af Första kammaren utan votering men af Andra kammaren med den förunderligt ringa röstskillnaden af 53 mot 44. Sedan den tiden har visserligen från kvinnornas sida ett och annat försök gjorts att upptaga saken, men utan att leda till något vidare resultat. Men att själfva tanken ändock fortlevat och vuxit till i det allmänna medvetandet, därpå tyda många tecken. Ett af dessa är att under rösträttsdebatten vid årets riksdag mer än ett yttrande gaf vid handen, att kvinnan numera ej helt och hållet kan lämnas ur räkningen vid behandlingen af den för hela vårt folk så viktiga rösträttsfrågan.

Som bekant hade, föregångna af den stora rösträttspetitionen, till årets riksdag inlämnats åtskilliga motioner rörande utvidgad rösträtt till Andra kammaren. Dessa motioner gingo ut på dels att politisk rösträtt skulle tilldelas en hvar, som enligt nu gällande bestämmelse ägde kommunal rösträtt, dels en politisk rösträttsreform, byggd i större eller mindre utsträckning på grundsatsen om allmän, lika och direkt rösträtt. I dessa olika motioner finner man uttryckligen betonadt, att det här är fråga om *röstberättigade män*. Kvinnans uteslutande är således ställt utom allt tvifvel. Men, som sagdt, en blick i riksdagsprotokollen visar, att hon ej var utesluten ur en del herrar riksdagsmäns tankegång, äfven om hon ofta fick tjäna endast som argument för att framhålla ohållbarheten just i motionärernas förslag.

Redan *konstitutionsutskottet* i sitt utlåtande öfver motionerna lägger fram såsom sitt första argument för deras afstyrkande, att

ett bättre tillgodoseende af personlighetsprincipen med nödvändighet förde med sig inrymmandet af politisk rösträtt äfven åt kvinnan.

I första kammaren framträder samma tankegång i åtskilliga yttranden af generaldirektör *Wieselgren*. I det han för sin del riktar ett skarpt klander mot rösträttspetitionen, betecknar han anspråket i denna petition på politisk rösträtt »som en allmänt mänsklig rättighet, som borde tillhöra hvarje samhällsmedlem, hvarje personlighet inom samhället», endast som ett tomt tal. Han motiverar denna sin uppfattning på följande sätt: »Hade motionen», menade tal., »riktats på någon personlighetens rätt, skulle icke halfva antalet eller litet mer af personligheten inom samhället vara alldeles totalt lämnadt därhän. Det talades icke om, det begärdes icke, det framhölls icke att *kvinnan* skulle hafva någon rösträtt. Och dock, hon är väl samhällsmedlem så väl som mannen, hon skall väl hafva samma mänskliga rättigheter som han! Detta förbiseende visar ju alldeles otvetydigt, att hela den grund, från hvilken petitionärerna utgingo, var icke den rätta grunden, den var ett svepskäl, ett bedrägeri. Om det hade varit rättvisan man talat för, om det hade varit personlighetens rätt man velat förfäktat, då skulle man väl icke hafva glömt dessa kvinnor, som t. ex. kunna vara akademiska lärare inom den rättsvetenskapliga fakulteten, som tagit doktorsgrad inom den filosofiska fakulteten, som verka såsom läkare och skriftställare, som sköta undervisningen i både högre och lägre stadier inom samhällets bildningsanstalter, dessa kvinnor, som ägnat sig åt köpmansyrket eller andra näringar, som äga och förvalta till och med stora possessioner, ja, som på alla håll inom samhället visa oss, att de äro handlingskraftiga personligheter så väl som männen och som, om man blott gifver dem utrymme, mäktat utveckla sig i lika hög grad som männen. Nej, alla dessa lämnar man utom räkningen.»

Följer man den långvariga rösträttsdebatten i Andra kammaren, finner man att lektor *Waldenström* utgått från ungefär samma tankegång, då han inblandat kvinnan i sina argument. Denne talare, hvilken visserligen syntes vara med på en utsträckning af den politiska rösträtten, men icke en sådan byggd på det kommunala strecket, erinrade således vid sin polemik mot det senare förslaget om den stora kategori af medborgare, »som äro kommunalt röstberättigade och som äfven stå öfver det politiska förmögenhetsstrecket, men som ändock sakna politisk rösträtt». »Nu frågas», fortsätter herr *Waldenström*, »hvarför skola de som hafva kommunal rösträtt beröfvas politisk rösträtt? Man har nu här i kam-

maren ganska allvarligt framhållit, att det icke fordras större politisk mognad för att deltaga i de politiska valen än i de kommunala, utan snarare tvärtom. Men då borde väl de kvinnor, som nu ha kommunal rösträtt, också få politisk rösträtt, när de uppfylla alla öfriga bestämmelser utom den, att man måste vara karl». Mot en härtill framställd anmärkning, att herr Waldenström skulle ha klandrat förslaget därför, att enligt detsamma kommunalt röstberättigade kvinnor ej skulle få politisk rösträtt, opponerade sig sedermera herr Waldenström. Han hade icke klandrat förslaget för detta utan endast anfört vissa omständigheter, som tal. ansåg borde tagas i betraktande vid en blifvande rösträttsreform, och det är i detta sammanhang som den rösträtt omnämndes, som nu i kommunalt hänseende tillkommer kvinnor, hvilka dock äro förvägrade politisk rösträtt.

Intet af de anförda yttrandena gifver dock med visshet vid handen hvilken ståndpunkt talarna personligen intaga till frågan om kvinnans politiska rösträtt. Däremot fattades icke skarpt accentuerade meningsyttringar i detta afseende, utgångna från det håll, där den allmänna rösträtten hade sina ifrigaste försvarare. Med konstitutionsutskottets förutnämnda hufvudargument som utgångspunkt gaf herr *Branting* ett uttryck åt den uppfattning, som torde delas af ett ej ringa parti inom riksdagen. Han yttrade nämligen bland annat:

»Jag vill erinra öm att det dock funnits en tid, då äfven inom Andra kammaren med allvar och talang debatterats frågan, huruvida icke politisk rösträtt borde tillkomma äfven de själförsörjande kvinnor, som enligt nuvarande bestämmelser skulle komma öfver strecket i öfrigt. Jag kan för min del icke heller finna det absurda eller orimliga i om rösträttskrafvet skulle framträda så, att det i sina konsekvenser också komme att föra de kvinnor, som hafva en själfständig arbetande ställning — och deras antal växer för hvarje dag, därför borgar hela vår sociala utveckling —, fram till rösträtt i samhället. Dithän komma vi också, lika visst som vårt samhälle är stad i utveckling och som ingen kan undandraga sig dennas konsekvenser.» — — — »Hvad som däremot måste kräfas, det är att bland de klasser, som skola rycka upp till lika berättigande med andra, skall hafva gifvit sig tillkänna någon allmännare önskan och sträfvan att komma i åtnjutande af dessa rättigheter. Med hänsyn härtill medgifver jag gärna, att kvinnornas rösträttsfråga står långt tillbaka eller rättare ligger långt fram i framtiden, ty helt visst har

ännu icke bland dem i någon större utsträckning försports något sådant kraf.»

Så långt rösträttsdebatten, hvars resultat, som bekant, blef samtliga reformförslagens förkastande.

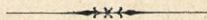
* * *

Att denna debatt innehåller mycket för oss kvinnor väckande och manande, däri torde dock hvar och en ge oss rätt. Framför allt måste vi känna oss träffade af den indirekta förebråelsen, att bland Sveriges kvinnor ännu ej försports någon större eller allmännare önskan att ernå de åsyftade medborgarrättigheterna. Hittills har, det måste erkännas, det stora flertalet kvinnor i vårt land förhållit sig tämligen indifferent till frågan om politisk likställighet med mannen. Men när man tar i betraktande den politiska indifferentism, som i allmänhet vidlåder vårt samhälle, får man kanske ej förvåna sig öfver den ringa vakenhet som i detta afseende försports från kvinnornas sida.

Det finnes dock ibland oss ett ej ringa antal medborgarinnor, som hafva ögon och öron öppna för de samhälleliga kraf, som förr eller senare skola ställas äfven på den kvinliga delen af vårt folk, ehuru de af omständigheterna hittills funnit sig tvungna att iakttaga en företrädesvis afvaktande hållning. Dessa hylla i princip den af kvinnosakens förnämsta målsmän i Amerika och England med så mycken energi och öfverlägsenhet försvarade grundsatsen, att ernåendet af politisk rösträtt för kvinnorna utgör den viktigaste förutsättningen för kvinnofrågans lösning.

Men bör ej tiden nu vara inne att börja afskaka den likgiltighetens eller tveksamhetens börda, som hittills tryckt Sveriges kvinnor, för att öppet se frågan i ansiktet: »Hvilken ställning böra vi intaga med afseende på den politiska rösträttens utsträckande till landets kvinnor?»

Vi vilja hoppas, att Fredrika-Bremer-Förbundets styrelses beslut att upptaga rösträttssaken till behandling skall föra denna viktiga fråga framåt samt att vi för den må påräkna intresse och medverkan i vidsträckta kretsar bland vårt lands kvinnor.

Fruentimmer.

(Ur en upphittad dagbok.)

8 Sept. Jag mötte henne oväntadt på gatan i går, »den andra». Hon är vacker, jag kan inte förneka det — jag förnekar det inte. Men, stackars barn, anar hon då inte hur rödt missklär henne? Jag skulle velat säga henne det. Nu ser hon ut som en affisch, som står och skriker i ett gathörn, och hon skulle ju egentligen kunna vara en glädje för ögat, om hon valde mjuka, djupa färger, som stämde med hennes hy och med hennes härliga, kastanjebruna hår.

Jag tycker inte heller att hon går vackert, men det är onekligen »något visst» med henne i alla fall. Hon intresserar mig — men jag skulle ej vilja att hon märkte det.

15 Sept. Jag möter henne, lustigt nog, numera hvarenda dag. Hon går alltid ut vid samma tid, och sedan jag upptäckt det, har jag ej kunnat låta bli att laga så att jag alltid möter henne. Ifall jag en dag går miste om henne, känner jag mig besviken. Jag kan inte låta bli att oupphörligt tänka på henne nu för tiden — det är nästan löjligt. Och jag söker ständigt efter tillfälle att få göra hennes bekantskap.

Hvarför detta? Historien är ju ingenting: *han* tyckte om mig och så en dag tyckte han (troligen litet mera) om henne — hon har nog också hållit mer af honom än jag gjorde. Nu tycker han emellertid om en tredje och vi skulle väl, »den andra» och jag, kunna slå oss tillsammans och skratta godt åt honom, om vi ens bry oss om det. Men så blir det naturligtvis inte alls, om vi träffas. Träffade jag henne, skulle jag låtsa vara likgiltig eller skulle jag kanske vara vänlig — men i grund och botten erfar jag gentemot henne en oklar känsla af rivalitet. Rivaler! Om hvad? Jag frågar mig, men får intet svar. Jag vet blott, att om jag jämför henne med mig själf (som jag ofta gör) och då rättvisligen upptäcker något företräde hos henne, blir jag oresonligt svartsjuk.

17 Sept. Jag mötte henne i dag hos min sånglärarinna. Hon har nu börjat gå där och på samma dagar som jag. Vi rodnade bägge när vi fingo se hvarandra. Jag tappade mitt paraply och hon tog upp det och smålog. Så vackert småleende hon hade! Och jag minns nu hur *han* brukade säga åt mig att jag ej riktigt kunde småle. Hvad han måste tyckt om hennes småleende! Å — jag hatar det nästan.

Jag skulle emellertid önska att bli god vän med henne. Det skulle intressera mig att ha hennes förtroende, jag skulle vilja känna hela historien, dag för dag, stund för stund. Jag hade ej det minsta tänkt på den eller på honom på länge — och nu, när jag dagligen ser henne, växer det fram en känsla af saknad inom mig —

25 Okt. Det har gått mer än en månad, jag känner henne nu, vi ha varit ute och gått tillsammans flera gånger, vi äro du — precis som jag visste att det skulle bli. Jag söker hvarje tillfälle att vara vänlig mot henne, jag försöker råka henne så ofta som möjligt, jag kan inte låta bli henne. Hon tjuvar mig därför att jag så väl förstår hur hon måst tjusa *honom* — hon är så mjuk, hennes röst är så stilla, just motsatsen till min. När han ledsnade på att vara kär i mig, *måste* han förälska sig i henne! Å, det förödmjukar mig. Och då, när det skedde, gjorde det mig alls ingenting — jag brydde mig så litet om honom och jag kände ej henne, visste ej hvem hon var, hurudan hon var, blott att hon var en ung kvinna, en någon annan kvinna än jag. Nu se mina ögon och höra mina öron och jag kan mäta värdet för honom af hvarje hennes tonfall, hvar skiftning i hennes personlighet. Jag är svart-sjuk, ja, ja! Jag lider, jag har ingen frid i min själ, hon plågar mig, men när jag ej är tillsammans med henne, är det icke bättre. Då tänker jag oupphörligt på henne och fastän jag ideligen säger mig själf (och tycker) att hon är ful, hon är tillgjord, hon klär sig illa (hå, den röda hatten!) — så måste jag ändå medge att hon är förtjusande, förtjusande, förtjusande, lik ingen annan, vacker på ett alldeles särskildt sätt — till och med, ja kanske mest i den röda hatten!

I går såg jag *hans* namn i tidningen — och jag tänkte genast på henne. Männe hon också läst det och hvad har hon då tänkt? Har hon tänkt på mig — tänker hon någonsin på mig? Hvarför vet jag ingenting? — —

30 Okt. Hon är en sådan där mjuk och smidig varelse, som aldrig riktigt säger hvad hon tänker. Jag vet ingenting om henne, hon viker ständigt undan mig med sitt eviga vackra småleende. Om någon sade mig något riktigt ondt om henne, skulle jag tro det. Jag tror henne om hvad som helst, jag gör det faktiskt — men jag vet ingenting.

I går talade hon om för mig att hon skulle vilja komma in vid Operan. Hon! Ja, hon har vacker röst — jag vet att *han* tyckte om den, jag förstår att han *måste* ha tyckt om den! Men

hur skall jag kunna lida att se henne på scenen — hon står där och sjunger, till exempel *Julia* — så vacker hon blir i den hvita dräkten! — vacker, vacker och applåderad. Och jag sitter på parkett och vill skrika högt af hat och smärta — och kanske sitter *han* där också och minns när han höll af henne!... Och hon står på scenen och småler...

Å, hvad jag hatar henne!

2 Nov. Om hon doge? Det kom för mig i dag, hon såg så klen och blek ut. Ja, hvad skulle då bli af? Ingenting. Hur kom jag att tänka på det?

20 Nov. Hon kom till mig i eftermiddag. Hon tog af sig hatt och kappa och satte sig ner som om hon ämnat stanna länge. Hur var det nu? Jag minns knappt, jag känner som om jag på något vis gjort orätt, men hvad har jag för skyldighet mot henne? Ingen. Hur var det nu?

Hon såg så sorgsen ut och hennes röst var lägre än vanligt och hon var också tystare än vanligt. Emellanåt såg hon på mig med en blick, som tycktes bedja — den där blicken, som sedan förföljer mig, dyker upp för mig när som helst... Men hon sade ingenting och jag låtsade ingenting märka.

Ibland har det kommit för mig att hon måtte vara gränslöst olycklig — jag vet inte hvarför. Hon är mycket ensam, hon har inga vänner — jag har märkt hur min minsta vänlighet rör henne! — men hon säger ingenting och jag frågar aldrig. Hvarför skulle hon också vara olycklig med sina röda hattar, som alla herrar gapa efter på gatorna? (Naturligtvis är det emedan hon märkt det, som hon bär dem!) Hvad har hon att sörja öfver mer än till exempel jag själf? Jag har intet medlidande med hennes inbillade sorger!

Men i eftermiddag — jag borde kanske ändå ha varit annorlunda. Hon såg så förtviflad ut, medan hon talade om alla likgiltiga ting. Hvarför kan hon också inte säga rent ut? Jag låtsade heller ingenting märka och tiden gick under vanligt prat, tills hon skulle gå. Då — i tamburen — just som hon står med handen på dörrvredet, säger hon med ens, så blygt som en liten skolflicka:

»Hör du någonsin af — —?» Jag hörde inte namnet, men jag visste ju att det var *honom* hon frågade om. Vi ha aldrig talat om honom förut.

»Ibland», sade jag. Det är ju inte sannt, jag hör ju aldrig af honom numera, men för intet pris skulle jag velat att *hon* gjort det och inte jag. »Någon gång», sade jag således.

»Så» — hon böjde ner hufvudet, hon stod och fingrade på dörrvredet. Och så: »Hur — hur mår han? Hur har han det?»

Hon visste således intet!

»Han har det mycket bra», sade jag lugnt. »Du vet väl själf...?»

»Javisst». Hon visste naturligtvis ingenting, ingenting, hon led och våndades, hon älskar honom, hon är olycklig — jag förstod alltsammans på en gång. Men hvarför kan hon inte säga mig det? Hvarför frågade hon ingenting? Hvarför är hon högmodig, den där lilla kvinnan, den där lilla ingenting?

Och när hon ej sade något mer, frågade jag likgiltigt: »Går du med mig då i morgon och köper min nya kappa?»

»Ja», svarade hon och så gick hon. Jag hörde hur långsamma hennes steg gingo utför trapporna. Och nu sitter jag här och bara tänker på henne, tänker, tänker. Hvarför säger hon ingenting? Hvarför kommer hon aldrig att säga något? För rästen — skulle jag ens då kunna ge henne något? Jag tror knappt. Jag förstår ingenting. Hvad är jag för en människa?

Å, vi fruntimmer!

Mark Stern.

”Konsten i hemmet”.

Det existerar för närvarande i vår hufvudstad ett kottteri af konstförståndiga personer, som tagit sig den i hög grad berömvärda uppgiften före att söka förädla den stora allmänhetens smak. I så väl ord som bild sprida dessa sanna konstälskare sina läror. De vilja ha bort allt det tarfliga, fula, banala, godtköpsmässiga, som tyvärr inkräktar en så stor del af den moderna människans existens, och i stället sträfva de att få allt i vår omgivning påtryckt den skönhetsstämpel, som, enligt hvad de mena, socialt höjer och moraliskt förädlar ett samhälle. Och det är ej någon förnäm exklusivitet i deras satser. Det är ej för några få privilegierade de vilja öppna skönhetsens tempel, nej våra egna hem skola omskapas till sådana, och de visa att saken är mycket enkel. Ett par väl valda färger, några harmoniskt afpassade linier, en stilren sammansättning, det är hela hemligheten.

Det kan ej råda mer än *en* mening om, att det är en vacker och ädel tanke denna om »skönhet för alla» och att de som arbeta för dess förverkligande kunna räknas bland människoslåktets välgörare. Principen kan ingen jäfva, och ur den synpunkten sedt tör det ej heller vara något att invända mot en liten nyss utgifven skrift: »*Konsten och skolan och konsten i hemmet*» af Carl G. Laurin, där förf. med entusiasm och vältalighet förfäktar just denna princip. Men teorier äro ett, sättet att få dem genomförda i praktiken ett annat. Så framträder i herr Laurins lilla bok som så ofta konflikt mellan mål och medel, trots den odisputabla grundsanningen som ligger på botten, tillräckligt skarpt för att locka äfven dilettanten till en granskning af sömmarna i den konstteori som uppställs. Och det är en sådan liten granskning jag här vågar mig in på.

Lämnande åsido första afdelningen i herr Laurins broschyr, den om »konsten och skolan», hvilken ger ett godt begrepp om syftet med den kända »Föreningen för skolornas prydnade med konstverk», om hvars vackra verksamhet mången vägg i våra läroverkssalar lämnar ett talande vittnesbörd, vill jag här något närmare sysselsätta mig med den senare delen i boken eller »konsten i hemmet», då detta ju är ett ämne som kan sägas nära beröra oss alla.

Förf. till denna skrift hör ej till de milda apostlarna, han kan snarare räknas till de reformatorer, som med eld och svärd utbreda sin lära. Med skoningslös hand sopar han bort allf i våra hem, som inte bär den äkta konstens hallstämpel, han gör table rase på kuddar, lampmattor, gardiner, penntorkare, och hans kritik far, obarmhärtigt svängande hånets gissel, fram öfver alla våra bohagsting.

Jag slår upp herr Laurins bok och med den som rättesnöre låter jag de mig omgifvande och tillhöriga föremålen passera revy. Mina ögon falla då på det som ligger närmast, på ett litet af ullgarn förfärdigadt lam på mitt skrifbord, otvivelaktigt en släkting till herr Laurins »lilla hvita porslinshund på sin kornblå glasskifva», hvilket så långt jag kan minnas tillbaka gått och betat i all oskuld på sin äng af gröna klädesremсор, där min penna under årens lopp plöjt mången bläcksvart fåra. Det lilla lammet får i en hast en hittills oanad betydelse. Det har förr ej brukat väcka andra reflexioner i mitt bröst än möjligen reminiscencer från någon forntima julafton och en liten blåögd gifvare, för länge sedan en välbeställd man i verken, men nu står det där som ett ovederhäftighetsbevis, hvilket till fullo ådagalägger min låga kulturella nivå. Ty hvad den lilla ulltingesten må ha för egenskaper, icke representerar den någon

viss stil, ej heller är den tillkommen efter ritning af en bland våra konstnärer, icke äger den en skönhet som nobiliserar, än mindre kan den ge socialt anseende, och jag darrar vid tanken på att någon verklig konstkännare skall råka komma in i mitt rum och se mig öfver axeln för denna min mångåriga försyndelse mot konstlagarna.

Med en hemlig ängslan börjar jag syna de andra föremålen i mitt rum, från pappersknifven, en skänk af min brorsdotter och mycket beundrad för ett par jular sedan, men o ve! »bränd i trä» och därför dömd att »under inga förhållanden ligga framme», till soffkudden, som för att säga sanningen vunnits på en basar och värderats mer för sitt goda och mjuka innehåll än för broderiets skönhet, hvilket nog hör till det slag som herr Laurin »flyr som pesten» eller »ägnar en beklagande tår». Och så glida mina blickar till tapeterna i det rum, som blifvit mig kärt, emedan det för mig innesluter så många dyrbara minnen, och jag ser att de hvarken äro enfärgade eller i engelskt mönster, och det förvånar mig att jag så länge kunnat tåla en så banal och oskön omgivning. Det samma gäller alla mina öfriga möbler och bohagsting. Ingen konstnärlig »stolkontroll, porslinskontroll och lampkontroll» (en sådan som framhålles såsom lika nödvändig för samhällets bästa som trots någon kött- och mjölkkontroll) har haft sin hand med i spelet vid valet af mina stolar, vasen på mitt bord och lampan i mitt tak.

Gjorde jag nu rätt, så följde jag broschyrens råd, spikade in alltsammans (notabene allt löst och flyttbart) i en lår och bar upp det på ett vindskontor, där hvarken sol eller måne lyser, för att det efter en förvaringstid af cirka 100 år möjligen måtte kunna framvisas som kulturhistoriska kuriositeter.

När så allt blifvit igenspikadt och undanskaffadt — och samtidigt naturligtvis all hemtrefnad, alla gamla minnen, alla kära familjetraditioner, alla idéassociationer, som tala om vänliga tankar och små dyrbara kärleksbevis, och allt för mig säreget och personligt, d. v. s. en bit af mitt individuella jag på köpet — hvad gör jag så? Efter som det existerar vissa små ekonomiska hinder för att jag skulle kunna följa en grefve von Hallwyls, en Fürstenbergs exempel och vidtala våra berömdaste konstnärer vid utsmyckningen af mitt rum, hvilket vore det enda verkligt rätta, får jag nöja mig med att vända mig till en konsterefarens vän, och äger jag ej någon, måste jag laga att jag blir presenterad för en sådan — herr Laurins lilla häfte tar jag också i fickan — och så gör jag hos våra förnämsta konstsnickare och konsthandlare inköp af möbler och öfriga bohagsting. Först

och främst aktar jag mig noga att följa min egen privata smak vid valet af en tapet, en lampa, ja skulle det bara gälla ett gratulationskort åt min mormor. Jag har kanske varit nog djärf att tro att jag äfven förstod mig på hvad som är vackert, men det är ett grundligt misstag; konstkännaren du har med dig vet det tusen gånger bättre och du följer blindt hans råd, om du har någon aktning för dig själf och vill räknas bland de fina kulturmänniskorna. Och naturligtvis vill du det.

Ja, detta är att draga de yttersta konsekvenserna af herr Laurins maximer, och det är så han vill ha det, något kompromissande finnes icke, bort rubb och stubb med det okonstnärliga och urmodiga i vårt hem, och dit med nytt efter vissa noga föreskrifna smakregler.

Hvad som dock icke kan undgå att väcka förvåning vid studerandet af dessa i mångt och mycket så kloka och till efterföljd manande konstlagar är, i hvilken ringa mån deras förkunnare räkna med det skiftande modet för dagen. Det är som om de förbisåge att det här icke gäller den stora konsten, den evigt unga, som står där i dag som i går likt naturen af ovansklig skönhet, utan den underordnade konst, som följer smakens och tidens växlingar. I dag empire, i morgon rococo, nyss allmogestilen, nu den engelska stilen. De tyckas ha glömt att de själfva helt nyligen kanske funno makartsbuketter mot mörka tapeter vackra, ja att mycket som de nu med suverän öfverlägsenhet fördöma i årtal prydt deras egna hem, utan att de räknat sig stå på det konstnärligt underklassiga stadiet, dit de öfver en bank hänföra alla dem af sina samtida, som inte förstätt ordna sitt hem efter den nu modern vordna stilen. Troligen randas i en ej alltför aflägsen framtid den dag då den smakriktning, som nu predikas som den enda riktiga, trängt ned i de djupa lagren och i ordets sanna bemärkelse populariserats, d. v. s. vulgariiserats. Den dag då en imitation af herr Laurins »förstklassiga reproduktioner» skall återfinnas på hvarje handverkarens vägg, då första bästa lerkruka, som sättes på bordet, gör anspråk på konstnärlighet. Då skola världens alla små hvita porslinshundar och klättrande porslinskattor känna sig hämnade.

Alltså, summan af saken är: Läs herr Laurins lilla skrift, ja köp den, — depensen är inte stor, bara 15 öre — känn dig uppriktigt tacksam för de goda lärdomar den innehåller, skänk din beundran åt det oegennyttiga nit hvarmed dess förf. och hans meningsfränder arbeta på förverkligandet af den vackra tanken »att skänka

själfva hvardagligheten idealitetens prägel»; men blif ej en slafvisk efterapare af den rådande smakriktningen, tag med vid valet af dina bohagsting och ordnandet af ditt rum, jämte här meromnämnda goda rådgifvare, äfven din egen själfständiga smak och ditt individuella tycke — och därhos pieteten för det fäderneärfda och minnesvärda —, och resultatet skall säkert blifva tillfredsställande.

L. D—n.

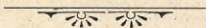

Solvärme.

*Jag älskar solen, den mycket gifvande,
den alstrande, den lifvande,
men sol kan bränna,
kan göra slö,
och intet känna,
det är att dö.*

*Din kärlek visa mot alla längtande,
de kärleksarma, de trängtande,
med smek ej enad
till öfverflöd,
men verkligt menad
i solig glöd!*

Anita.

Litteratur.

I dödvattnet. Skildring af *Rafael*, förf. till »En passionshistoria».

Hvem denna Rafael än må vara, som retar folk med sin envisa pseudonymitet, någon välvillig person är det inte. Hon har i stället fått kvickhetens gåfva och en skarpt afslöjande blick på många yttre ting. Hon för oss midt in i en gången tids miljö och lär oss hur människorna talade och buro sig åt, men hon gör det icke med någon kärleksfull entusiasm eller öfverseende blidhet utan med ett klarsynt förakt, som låter sig angeläget vara att peka ut det skröpliga och försmädligt kommentera det till synes präktiga och solida.

Recensenterna ha samfällt, så vidt jag kunnat finna, förkastat bokens sista del, som tyckes vilja föreställa en psykologisk utveckling hos en person, som möjligen är menad till hjältinna men icke synes på något sätt outhärlig för skildringen. Hur ringa glädje det än medför att instämma i en dylik unison kör, så finns det dock intet annat alternativ, sakförhållandet är alltför påtagligt — det skulle bara vara intressant att veta om Rafael har skrivit de sista kapitlen själf eller tröttnat på arbetet och låtit någon fattig och mindre begåfvad anhörig få en liten biförtjänst.

Boken är helt och hållet att anse som en träffande och satirisk, lefvande och fängslande beskrifning på sextitalets kalkborgerliga medelklasslif, och som sådan är den ännu enastående inom vår bokvärld. Den tiden ligger visserligen icke så långt tillbaka, att den är strängt taget historisk, men dess människors lefverne och åskådningssätt förefalla oss dock så främmande och kuriösa, deras tal och rörelser så förbluffande, att allt hvad vi få veta om dem får det okändas och öfverraskandes behag. Man njuter af att föreställa sig de korrekta personer, som plögade sitta likt tända ljus i dessa väldiga svängda och ornamenterade åbäken till soffor, mot hvilkas ryggar samtidens bekvämhetsälskande människor mångenstädes ännu luta sina hufvuden; man får hallucinationer af långa rader stolar med ögleformade ryggstöd och af symmetriskt upphängda släktfotografier i ovala svarta ramar, och man känner sig kringhvärd af en lysande flora och en häpnadsväckande fauna i korsstyng på stramalj . . .

K. J.

* * *

Två hustrur. Roman af *Anna Wahlenberg*.

Dramats innehåll är som följer. *Första akten:* ett lyckligt, välmående hem. Hustrun, en af dessa milda, sant kvinliga, veka och känsliga naturer, som helt gå upp i sin kärlek till man, barn och hem. Han långt mindre fint anlagd, något simpel och brutal; han älskar dock hustrun uppriktigt och en smekning återställer lätt det goda förhållandet mellan makarna. — *Andra akten:* Ormen kommer in i paradiset i en ung stockholmsflickas gestalt. Denna, en hänsynslös och karakterslös kokett, som utöfvar stor dragningskraft på männen, lyckas, ehuru förlofvad, bedåra den äkta mannen

och väcka hustruns svartsjuka. — *Tredje akten*: Konflikten tillspetsas. Mannen har helt fallit i kokettens garn. Strider förgäfvets mot sin böjelse. Hustrun, som ser mannens strid, är för stolt att pocka på sin rätt, offrar sin kärlek för att göra honom lycklig, återger honom friheten och reser. Han, förblindad af sin passion, tar emot offret, men finner först nu hvad han i sin maka ägt och hvad han med henne förlorar. — *Fjärde akten*: Hustrun n:o 2 träder in i hemmet. Midt i sin kärlekslycka, som till en början återger den redan åldrande mannen något af den förlorade ungdomen, kan han icke glömma henne, hvars tro han svikit — och barnen, som han öfvergifvit. Uppsöker dem i hemlighet och finner att modern, bruten och förslöad af sin sorg, försummar barnen och söker tröst i religiösa spekulationer. — *Femte akten*: Han har helt vaknat ur sitt känslorus och känner tomheten i sitt lif. Vid barnets sjukbädd träffas de fränskilda makarna och känna där att bandet dem emellan ännu icke är helt slitet. Men den andra, inkräkterskan, träder emellan och skiljer dem oåterkalleligt, och på samma gång fadern ifrån barnen. Den första hustrun finner sin tröst i utöfvande af sina modersplikter, han, den skyldige, för alltid utestängd från fadersglädje och familjelycka, böjer sig under det själpålagda oket och resignerar.

Därmed slutar skådespelet. Så är i korthet den dramatiska konflikten i Anna Wahlenbergs med vanlig talang och rutin skrifna bok. Hon har velat skildra hur svikande af de äktenskapliga plikterna ovillkorligt medför olycka och andlig ruin för den felande parten. Att nemesis icke uppträder som en straffande ängel med flammande svärd, utan visar sig i en gradvis andlig förnedring, gör upplösningen ej mindre tragisk, framför allt är den mer naturlig och följdriktig än om den haft revolverskott och själfmord i sitt följ. Det är otvifvelaktigt långt bekvämare och effektfullare att låta en äktenskapsdram sluta med en våldsam katastrof, sådan som så ofta förekommer i dikten, och i verkligheten med för öfrigt, men i vanligaste fall är ödet mer raffineradt och gör ej processen så kort med dem, som ställa sig upp som dess utmanare. Det finnes ett straff värre än döden och det är ett lif, fastkedjadt vid en varelse, som förråar och degraderar allt som kommer under dess inflytande, och det är det öde, som väntar mannen till »Två hustrur».

Jag har här ungefärligt återgifvit innehållet och sens moralen i Anna Wahlenbergs senaste roman. Att jag inte känt någon synnerlig sympati eller intresse för romanens personer måste jag dock erkänna. Det lumpna och vulgära väcker gärna inte några sympatiska känslor, och här träffar man på idel simpla, ofina och andligen underklassiga människor. Hade förf. mindre lefvat sig in i den miljö hon skildrar, icke ställt sig på de agerande personernas nivå, utan bedömt dem mer »von oben herab», hade säkert intrycket blifvit mer tillfredsställande och man hade odeladt kunnat skänka sitt erkännande åt den för öfrigt med mycken konsekvens och verklighetstrohet byggda berättelsen.

L. D.

I den gamla goda tiden af Ian Maclaren. Öfversättning af V. Emanuelsson.

Det skall glädja er alla, som läste »Vid rosenbusken», att få komma till Drumtochty igen, denna lilla skottiska värld, där luften är så ren och människorna så goda och där ingen utsocknes ondska någonsin kunnat slå rot. Ni få nu återknyta bekantskapen med allt det präktiga folket, som ni redan lärt att hålla af, de bibellärda och affärsförståndiga bönderna, de vidhjärtade och anspråkslösa prästerna, den gamle kuriöse läkaren, de taktfulla och imponerande bondkvinnorna, hela det släkte, som lefde sitt rättfärdiga lif i Drumtochtys församling för några decennier tillbaka, i »the days af auld lang syne».

Må jorden hvila lätt öfver deras stoft! Nu äro de alla döda, och deras likar finner man ej brådt. De gingo icke hädan i förtid och öfverlagdt, de dogo enligt socknens sed vid högt framliden ålder, när de och lifvet gifvit hvarandra allt hvad de ömsesidigt hade att gifva. Hur innerligt de än ha gladt och rört oss med sitt vänliga tal och sina vackra gärningar, så måste vi unna dem förgängelsens frid; men *en* saknar jag mer än de andra. Att Jamie, den odödlige Jamie, skulle dö, det är för svårt att bära. Kanske ingen af de andra är fullkomligt oersättlig, ty vecka hjärtan och rena viljor stå litet hvarstädes att finna för den, som har anlag att känna igen dem; men en »cyniker» som Jamie födes icke hvarje år, och när en sådan går ur tiden, då uppstår sockensorg.

Jamie är den främsta personagen i bägge Drumtochty-krönikorna, fastän endast en berättelse har hans namn till rubrik. Han företar sig icke mycket och lyser hvarken i köpenskap eller skiftesbruk eller bibelutläggning, men han regerar socknen med af alla erkänd suveränitet och för hans hvassa tungas utslag måste till och med den egenkäre utbölingen böja sig till slut.

Jamie är den renaste typen för dem, som blöda ur ett hemligt och oläkligt sår och hvilkas kväfda nödrop för andra människor te sig som hån och hädelse, i lindrigaste fall som humor eller ironi. De tala mycket för att öfverrösta allt det som de tiga, och deras ord bli förvidna och svårtydda, deras minspel underligt förvrängdt. Om de jagas af själfvisk hämdlystnad, är gnisslet af medmänniskors pinade nerver deras käraste musik; men ha de som Jamie öfvervunnit världen och lärt sig förbarmande mot människorna, då gör den högsta rättvisan dem till sina verktyg och en oändlig kärleks värme hvilar öfver det torra hånet, som går från »cynikerns» mun.

Allt hvad jag i fjor skref om den förra Drumtochty-boken passar in på denna, som går i samma genre och handlar om samma personer samt är öfversatt af samma förfarna hand.

K. J.

Gröna möbler.

Läsaren minns kanske, att jag i våras framlade mina tankar angående ett mönsterrum, som konstfilantroper arrangerat i Arbetareinstitutet vid Klara N. Kyrkogata. Nu kan läsaren emellertid lugnt slå sig på att förgäta både detta längesedan afskaffade rum och hvad jag sade om detsamma, ty jag vill påkalla en så allmän uppmärksamhet som möjligt för ett nytt idealrum, som af samma nitiska filantroper inrättats i samma lokal.

Nu är allt det gamla förgånget, nya och ljusa tapeter smycka väggarna, tak och dörrar äro öfverstrukna med en lindrigt grön färg, som stämmer med möblernas starkt gröna, och den outhärdliga eldningsapparat, som kallas järnkamin, skyles af en imiterad kakelugn. Så långt är allt bra. Och ändå bättre är det öfriga.

Inga köksstolmodeller nu, inga studentgungstolar. Visserligen pinnsoffa men, käre läsare, *hvilken* pinnsoffa! Pinnarna äro inte tjocka fyrkantiga spjälor utan smala, runda och eleganta. Samma slags pinnar förekomma ock i stolarna, sängen och nattduksbordet och göra en utomordentligt lycklig effekt just genom sin smäckra form och sin täta placering, hvilken tyder på att det är finkammens begrepp, som föresväfvat konstnären vid möblemangets komponerande. Ett solidt skänkskåp, bakom hvars smårutiga fönster välskapade glaskärl glittra mot en varmröd bakgrund, en liten sinnrik sekretär och en länstol med praktiskt formade armstöd vill jag särskildt framhålla som beaktansvärda och manande till efterföljd.

För öfrigt synes mig hela bohaget oantastligt från så väl skönhets- som ändamålsenlighetssynpunkt, och jag gratulerar uppriktigt dem, som stå i begrepp att sätta bo i dessa dagar — hur deras samhällsställning och förmögenhetsvilkor än må vara beskaffade, ha de åtskilligt att lära af detta rum.

Möblerna äro ritade af arkitekten Westman och förfärdigade hos fabrikör Lagerberg vid Oxtorgsgatan. Heder åt dessa människoslåktets fredliga välgörare! Samt åt fru Bendixson, som har lärt medmänniskorna konsten att göra ett stilfullt dörrdraperi af ingenting.

E—lf.

Föreningsmeddelanden.

Fredrika-Bremer-Förbundets samkvämskomité anordnar onsdagen den 1 november kl. 7 e. m. å Nya hushållsskolans lokal, 19 Västra Trädgårdsgatan, ett samkväm, hvarvid fru Anna Höjer kommer att redogöra för Hvita-slafhandelskongressen i London förliden sommar.

•

Handarbetets Vänner. På grund af att föreningen ämnar i november, till minne af sin tjugofemåriga verksamhet, i Akademien för de fria Konsterna anordna en retrospektiv utställning, är den vanliga stora höstutställningen inställd. Däremot ägde en mindre utställning af modeller, afsedda för jularbeten, rum onsdagen och torsdagen den 18 och 19 okt. och var talrikt besökt.

På uppmaning af H. K. H. Kronprinsessan Victoria deltagar Handarbetets Vänner med en större samling textilföremål uti en konstindustriutställning i Karlsruhe, som öppnas i början af november.

Dessutom deltagar föreningen på anmodan af en i Freiburg bosatt svenska i en större basar därstädes med en hel del föremål.

— C. E. Lagerström —
FREJA-MAGASINET

18 Humlegårdsgatan 18
18 Götgatan 18
29 Drottninggatan 29

Fredrika-Bremer-Förbundets

Byrå

54 Drottninggatan, kl. 11—4.

Råd lämnas i juridiska, ekonomiska och hygieniska frågor.

Upplysningar lämnas angående *läroanstalter* och *arbetsområden* tillgängliga för kvinnor.

Anmälningar mottagas till inträde i förbundets *sjukkassa*.

Äfven personer, som icke äro medlemmar af förbundet, kunna blifva delegare i densamma.

Byrån mottager anmälningar af *nya medlemmar*.

Byrån mottager prenumeration å *tidskriften Dagny*.

»Hamburgergarn», Ullgarner alla sorter, Tråsgarn färgadt och ofärgadt. Vid köp af garnet utlänas mönster samt gifvas råd och upplysningar af uppsättningar & väfnad gratis. För större partier lemnas 10 % afvensom fraktfritt vid närmaste ångbåt eller jernvägsstation.

Billiga priser.

Begär prover.

Hildur Anderssons Ullspinneri- O. Skrädderi-Aktiebolag
Allm. T. 76 53. 16 Oxtorgsgatan 16, 1 tr. Riks 1 63.
Filiat: 1 Hornsgatan 1. Allm. 304 35.

Anmälan.

Dagny utkommer **1899** med 20 häften, utgörande minst 28 tryckark.

Priset för hel årgång:

För medlemmar af *Fredrika-Bremer-Förbundet* ... kr. 3,50.

För icke medlemmar af *Fredrika-Bremer-Förbundet* » 5,00.

Förbundsmedlemmar prenumerera å *Fredrika-Bremer-Förbundets* byrå, 54 Drottninggatan, personligen eller medelst postanvisning. Icke förbundsmedlemmar kunna prenumerera dels vid alla postanstalter i riket, dels på förbundsbyrån, dels äfven hos hrr bokhandlare.

Lösnummer kunna erhållas å *Fredrika-Bremer-Förbundets* byrå till ett pris af 30 öre för enkelhäfte.

BARNÄNGENS antiseptiska **Vademecum**

för **munnens, tändernas och hudens vård** m. m.

På begäran af Aktiebolaget Barnängens Tekniska Fabrik har jag inköpt prover af några i handeln förekommande, koncentrerade munvatten: *Vademecum*, *Dentolin*, *Stomatol*, *Gahnelit*, *Azymol* och *Aseptol* och anställt jämförande undersökningar öfver deras förmåga att döda bakterier och att hindra bakteriers utveckling. Dessa undersökningar hafva skett under ensartade förhållanden för de olika munvattnen, såväl hvad beträffar munvattnens utspädningsgrad och temperatur som metoden för undersökningarna och de använda bakteriekulturernas motståndskraft.

Resultaten af dessa undersökningar framgå af nedanstående tabeller:

I. 2 % lösning af munvattnen.

<i>Vademecum</i> dödade i regel <i>Tyfusbacillen</i> på 1 min., <i>Difteribacillen</i> på 1 min.
<i>Dentolin</i> » » » » » » » » » 1—2 » » » 2—3 »

II. 1 % lösning af munvattnen.

<i>Vademecum</i> dödade i regel <i>Kolerabakterien</i> på 1 min., <i>Difteribacillen</i> på 2 min.
<i>Dentolin</i> » » » » » » » » » 1 » » » 3—4 »
<i>Gahnelit</i> » » » » » » » » » 1 » » » 4 »
<i>Stomatol</i> » » » » » » » » » 1—2 » » » 4 »
<i>Azymol</i> » » » » » » » » » ej på ½ tim., » » » ej på 1 tim.
<i>Aseptol</i> » » » » » » » » » ej på 24 tim., » » » ej på 24 tim.

Stockholm den 11 Juni 1899.

Germund Wirgin,

Leg. Läkare, Amanuens v. Karol. Institutets hyg. afdeln.

Adresser:

Fredrika-Bremer-Förbundet: Drottninggatan 54.

Rikstelefon 27 62.

Förbundets byrå öppen 11—4.

Allm. tel. 48 16.

F. V. O. Centralbyrå: Stora Nygatan 36

Rikstelefon 15 46 — Allm. telefon 27 15

är under vintern öppen alla helgfria dagar, utom lördagar, kl. 10—4.

För hjälpsökande kl. ½, 10—11.

Föreningen Handarbetets Vänner: Brunkebergstorg 18.

Öppet 10—4.